Föreläsning 14: Variansanalys

Matematisk statistik

David Bolin
Chalmers University of Technology
Oktober 17, 2018

Variansanalys

- Vi har med linjär regression visat hur vi kan skatta polynomiella (tex linjära eller kvadratiska) samband mellan en responsvariabel och en eller flera förklarande variabler.
- Vi ska nu undersöka mer generella situationer:
  - Sambandet behöver inte beskrivas av någon enkel funktion
  - Förklarande variabler kan vara både numeriska och kategoriska
- Exempel 1: Vi kan vilja undersöka om personer som har olika bilmärken tenderar att köra olika fort. Vi mäter hastigheten hos 100 bilar vid en fartkamera och har som förklarande variabel bilmärke.
- Exempel 2: I projektet kan vi vilja undersöka om fiskens vikt påverkar mängden kvicksilver, utan att göra något antagande om linjärt beroende.

Ensidig variansanalys

- Vi vill studera om en faktor A påverkar en responsvariabel.
- Vi gör totalt $N = \sum_{i=1}^{a} n_i$ mätningar vid k olika faktornivåer:

Nivå	1	2	$\cdots$	k
	y_{11}	y_{12}	$\cdots$	y_{k1}
	y_{12}	y_{12}	$\cdots$	y_{k2}
	$\vdots$	$\vdots$	$\ddots$	$\vdots$
	y_{1n_1}	y_{2n_2}	$\cdots$	y_{kn_a}
Medel:	$\bar{y}_1$	$\bar{y}_2$	$\cdots$	$\bar{y}_k$

- Modell: $Y_{ij} = \mu_i + \varepsilon_{ij}, \quad \varepsilon_{ij} \sim \mathrm{N}(0, \sigma^2)$
- Vill testa:

$$H_0 : \mu_1 = \mu_2 = \ldots = \mu_k$$
$$H_1 : \mu_i \neq \mu_j \text{ för några } i, j$$

Variansanalystabell

Variation	Kvadratsumma	Frihetsgrader	Medelkvadratsumma	Teststorhet
Faktor A	$SS_{Tr} = \sum_{ij}(\bar{y}_i - \bar{y})^2$	$f_{Tr} = k - 1$	$MS_{Tr} = SS_{Tr}/f_{Tr}$	MS_{Tr}/MS_E
Residual	$SS_E = \sum_{ij}(y_{ij} - \bar{y}_i)^2$	$f_E = \sum_i n_i - k$	$MS_E = SS_E/f_E$	
Total	$SS_{Tot} = SS_E + SS_{Tr}$	$f = \sum_i n_i - 1$		

- Testet görs med hjälp av ANOVA-tabellen ovan.
- ANOVA står för Analysis of variance.
- $F = MS_A/MS_E$ är $F(k-1, N-k)$-fördelad om H_0 är sann. Vi gör alltså hypotestestet med ett vanligt F-test.

Exempel: Kvicksilver i fisk

Variation	Kvadratsumma	Frihetsgrader	Medelkvadratsumma	Teststorhet
Faktor	33.3457	25	1.33	124.31
Residual	2.4679	230	0.0107	
Total	35.8137	255		

- I projektet tittade vi på hur vikt och provdatum påverkade kvicksilvermätningarna, men vi tittade inte på effekten av var mätningen var gjord.
- ANOVA-tabellen visar resultat från datan från Grupp 1, där jag har valt Station som förklarande variabel och har HG i abborre som responsvariabel.
- Vi jämför teststorheten med en kvantil i F(25,230)-fördelningen: $F_{0.05}(25, 230) = 1.55$. Vi kan förkasta nollhypotesen att infångstplats inte spelar roll!

Koppling till t-test

Antag att vi endast har två faktornivåer.

- Vi testar då alltså med ANOVA om två populationer (som antas ha samma varians) har samma väntevärde.
- Detta var precis vad vi gjorde med t-test och poolad varians.
- Det visar sig att dessa två tester faktiskt är helt ekvivalenta:
  - När vi gör t-test beräknade vi teststorheten
$$T_{obs} = \frac{\bar{y}_2 - \bar{y}_1}{s_p\sqrt{1/n_1 + 1/n_2}}$$
  - Vi förkastade H_0 om $2(1 - F_{t(n_1+n_2-2)}(|T_{obs}|)) < \alpha$
  - Om vi jämför uttrycket för s_p^2 och MS_E i ANOVA-tabellen ser vi $s_p^2 = MS_E$.
  - Med anova förkastar vi H_0 om $1 - F_{F(1,n_1+n_2-2)}(F_{obs}) < \alpha$.
  - Om undersöker teststorheten F_{obs} i ANOVA-tabellen ser vi att $F_{obs} = T_{obs}^2$.
  - Om $X \sim t(n)$ så är $X^2 = (Z/\sqrt{V})^2 = Z^2/V \sim F(1, n)$.
  - Alltså kommer p-värdet för F-testet vara detsamma som p-värdet i ett t-test med poolad varians.

Tabell för tvåsidig variansanalys

Variation	Kvadratsumma	Frihetsgrader	Medelkvadrat	Teststorhet
Faktor A	SS_A	$f_A = a - 1$	$MS_A = SS_A/f_A$	MS_A/MS_E
Faktor B	SS_B	$f_B = b - 1$	$MS_B = SS_B/f_B$	MS_B/MS_E
Faktor AB	SS_{AB}	$f_{AB} = f_A f_B$	$MS_{AB} = SS_{AB}/f_{AB}$	MS_{AB}/MS_E
Residual	SS_E	$f_E = ab(n-1)$	$MS_E = SS_E/f_E$	
Total	SS_{Tot}	$abn - 1$		

För att utföra de tre hypotesttesterna använder vi att:

1. Om ingen samvariation: $MS_{AB}/MS_E \sim F(f_{AB}, f_E)$.
2. Om ingen effekt av faktor A: $MS_A/MS_E \sim F(f_A, f_E)$.
3. Om ingen effekt av faktor B: $MS_B/MS_E \sim F(f_B, f_E)$.

Utför respektive hypotestest genom att jämföra respektive teststorhet med kritiskt värde i F-fördelingen.